
Anbudet

Eskilstuna - Strängnäs

Släktforskarförening

Medlemstidning för Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening

Nr 4 - 2017

Vinter, Järpen 22 december 2011. Foto: Jonas Kullman

Innehåll

Ordförandespalten	2
Jag är fast.....	3
Sankt Olofs Gille	4
Föredrag om valloner.....	5
Smeder i Österled.....	6
Svenskar i S:t Petersburg	9
Min släktbok.....	9
Kalendarium	10
Nya medlemmar.....	12
Rapport från höstmötet.....	12
Industrifamiljen Lindström	13
Tankar från en släktforskare.....	14
Inte en hund men väl en björn begravnen	15
Mördaren Wallbom	17
Hjälp!!!	19

Ordförandespalten

Tiden går fort. Snart är det jul. Det är ju en tid då mycket annat pockar på uppmärksamhet. Så många lägger kanske släktforskningen åt sidan medan andra kanske ägnar lite tid åt att forska medan julskinkan, köttbullar och annat smått och gott sjunker ner.

Efter höstmötet där vi konstaterade att vi måste göra något åt ekonomin, har vi fortsatt att diskutera detta i styrelsen. Det finns ju som ni kanske hörde två stora kostnadsposter som vi kan skära i, dels Anbudet och dels lokalen i Eskilstuna. Vi vill vara säkra på att vi fattar rätt beslut så vi kommer att genomföra en verksamhetsanalys innan vi gör något. Både tidningen och lokalen upplevs som viktiga för olika medlemmar.

Jag har fått uppfattningen att det är ganska många som är medlemmar i första hand för att få Anbudet i sin brevlåda. Låt vara att det är en personlig känsla jag har men jag skulle bli förvånad om det inte är så.

Lokalen i Eskilstuna kostar föreningen mycket pengar. Om vi plockar bort kurserna så är lokalen mycket dåligt utnyttjad. Tar vi dessutom bort Öppet hus blir utnyttjandet minimalt.

Frågor som vi brottas med är t.ex.

Kan vi trycka Anbudet i svart/vitt i stället för färg?

Kan vi skicka ut Anbudet i PDF-format till medlemmarna?

Behöver vi lokalen i Eskilstuna?

Kan vi köra kurser i Studieförbundens lokaler?

Kan vi samordna Öppet hus med Jourhavande släktforskare i Eskilskällan?

Vi tar gärna emot synpunkter från dig som medlem. Vad är viktigt för dig? Hör av dig till någon i styrelsen.

Vi kommer inte att fatta något beslut förrän vi gjort verksamhetsanalysen.

Diskussioner om att lämna SVAR fritt pågår som ni kanske har hört. Ärendet ligger nu på Regeringens/Riksdagens bord. Enligt Släktforskarförbundets uppgifter på deras hemsida blir det gratis från årsskiftet. Vi får väl se hur det går med det.

Kjell Ivarsson

**Eskilstuna – Strängnäs
Släktforskarförening**

Föreningslokal Eskilstuna

Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna
016-12 21 47, essf@telia.com

Föreningslokal i Strängnäs

c/o Studieförbundet
Källgatan 3 A
645 31 Strängnäs

Medlemskap

Medlemsavgift	200.-/år
Familjemedlem	100.-/år
Ungdom upp till 23 år	25.-/år

Bankgiro

805-3431

Styrelse

Ordförande Kjell Ivarsson	016-12 35 91
Vice ordf. Ove Jansson	070-304 38 12
Sekreterare Iris Rehnholm	016-51 24 97
Kassör Christer Ståhl	0159-315 64
Ledamot Eskil Ward	0152-183 45
Ledamot Hans Liljenstolpe	0152-201 78
Ledamot Göran Olofsson	016-916 48

Kommittéansvariga

Se hemsidan www.essf.se

Revisorer

Britt-Marie Andersson	016-940 03
Marie Cypriansen	016-14 59 18

Valberedning

Sammanställande	
Ulla-Britt Svensson	016-12 10 29

Webbmater

vakant

Se mer information på vår hemsida
www.essf.se

Anbudet

Ansv. utgivare Kjell Ivarsson

Redaktion

Sven Kullman (ansvarig)	016-12 62 87
sven.kullman@telia.com	
Åke Ellin	0152-432 60
Kerstin Mathisen	070-292 41 44
Lena Sundin Andersson	073-615 53 57
Gunilla Thörne	0152-186 63
Ann-Sofie Johansson	070-493 31 38
Teknisk redaktör	
HåkanOlle Larsson	016-35 00 35
reproconsult@telia.com	

Önskar du kontakta någon av skribenterna i detta nummer, hör av dig till redaktionen.

Eftertryck eller citat

Får gärna göras ur Anbudet under förutsättning att källan och författaren anges.

Inbetalning av medlemsavgiften för 2018

Det börjar närma sig ett nytt år och därmed är det dags att betala in 2018 års medlemsavgift.

Följande gäller:

Du/Ni får inget inbetalningskort separat hemskickat.

Inbetalningskort finns på sista sidan i Anbudet 2017 nr 4 (denna tidning).

För de som behöver inbetalningskort går det bra att klippa ur det från tidningen, då tryckeriet har godkännande för att trycka inbetalningskort.

Avgiften för 2018 är :

Fullbetalande 200 kronor

Familjemedlem 100 kronor

Ungdom (upp till 23 år) 25 kronor

Inbetalning ska göras till bankgiro 805-3431

Var noga med att ange vem som betalar in och i de fall det även gäller familjemedlem så ange det. Detta underlättar för kassören att hålla koll på vilka som betalt.

Styrelsen

Jag är fast.....

Här sitter jag nu med ansedlar, förteckningar över diverse hjälpmedel och tips i pappersformat efter att ha genomgått grundkurs i släktforskning i Strängnäs under hösten.

Måste erkänna att jag inte började kursen p.g.a. av intresse för mina anor utan för att en god vän med stort intresse för ämnet bearbetat mig under flera år. Till slut föll jag till föga mest för att jag tänkte att hon ger inte upp och det kan ju var bra att ha något att syssla med under vintern. Dessutom är jag historieintresserad så jag tänkte att här kan jag säkert få till livs annat än hur kungar och adel levde sina dagar.

Nu är jag fast, en helt ny värld har öppnat sig. Aldrig hade jag kunnat tro att det finns sådana oerhörda mängder med material om vårt förflutna i arkiv och böcker. Jag måste medge att det fortfarande inte är av största vikt att fylla en ansedel med mängder av personer långt bak i tiden men det är väldigt engagerande att försöka förstå hur livet var för mina släktingar som levde ett strävsamt liv.

Vad innebar det att vara dräng, fodermarsk, rättare etc?

Hur var det för Maja-Lotta som hela livet bodde hemma på torpet, förmodligen lite klen begåvad då hon inte klarade att lära sig läsa och skriva? Eller vad hände med flickan med det vackra namnet Astrid Cecilia? Det finns mycket att lära sig

och fördjupa sig i. Dessutom verkar Eskilstuna- Strängnäs släktforskarförening (som jag nu är medlem i) vara en väldigt aktiv förening med utbildnings/temakvällar och med möjlighet till stöd om så behövs.

TACK Gunilla och Tina för att ni genom era gedigna kunskaper och tålmod har lotsat oss igenom de 6 kvällarna OCH jag lovar att vara noggrann, följa en linje i taget, anteckna, anteckna och skriva ned alla källor. Har upptäckt att i den

linje jag nu följer uppnådde man aktningsvärt höga åldrar. Så har jag ärvt lite av dessa gener har jag många år framför mig i släktforskningens värld.

Till sist ett STORT TACK till min goda vän Kerstin som efter flera år lyckades övertala mig.

Vänligen

Ylvali Westerberg, Strängnäs

Artikelförfattaren. Foto: Lena Sundin Andersson

Sankt Olofs Gille

År 2017 är ett viktigt år för Torshälla, staden fyller 700 år och själva födelsedagen firades stort den 24 februari. Självklart har Torshälla hembygdsförening Sankt Olofs Gille varit delaktiga i firandet på många olika sätt. Bland annat genom att sprida kunskap om stadens historia genom historiska vandringar och utställning. Dessutom har föreningen dels skapat en Torshälla dräkt, både dam och herr, någon sådan har tidigare inte funnits, och dels gett ut uppslagsboken Torshälla ABC 2017.

Torshälla hembygdsförening Sankt Olofs Gille, oftast endast kallat för Gillet eller Sankt Olofs Gille, är inte 700 år men dock 81 år. Den bildades år 1936 då under namnet

Holmbergsföreningen med en stark koppling till Holmberget i Torshälla. Det nuvarande namnet kom först år 1956 men då endast Sankt Olofs Gille. Under 1960-talet tillkom ”Torshälla hembygdsförening” i namnet för att människor lättare skulle förstå att det var en hembygdsförening. ”Kärt barn har många namn”!

Holmbergsföreningen bildades för att hjälpa till att bevara det mini Skansen som skapats av Georg Nyström (1861-1944), född och bosatt i Torshälla. Han var anställd som stadens stadsträdgårdsmästare och såg en stor potential i det skogsklädda berg som låg mitt i staden. Han hade utbildats i Stockholm och hade därför Skansen som förebild. Från år 1877 till sin död 1944 arbetade han med att skapa denna med tiden vackra oas.

Sankt Olofs Gille har sedan år 1968 sin hemvist på Bergströmska gården belägen på Lilla gatan 12 i gamla delen av Torshälla. Gården är ett museum som visar upp ett hem från sekelskiftet 1800/1900-talet. Föreningens huvuduppgift är att vårda gården som ägs av Eskilstuna kommun. På gården finns samlingar från Georg Nyström samt diverse föremål som är skänkta till föreningen. Dessutom finns föremål från familjen Bergström som ägde gården från 1840-talet fram till mitten på 1950-talet. En digitalisering av föremålen pågår. Gården är öppen för visningar varje torsdag em (ej dec o jan) samt under juli även tisdagar och lördagar, kl 13.00—16.00. Självklart visas gården vid andra tillfällen enligt önskemål. Föreningen har också ett stort arkiv med böcker, tidskrifter, foton, tidningsurklipp, filmer, inspelade intervjuer m m. Allt detta är registrerat digitalt och organiserat av medlemmen Björn Maxe som gjort ett jättarbete. Idag finns även i arkivet kopior på 113 foton, glasplåtar, tagna av tidigare nämnda

Lilla Gatan i Torshälla. Bildkälla: Privat

George Nyström. Foton föreställer personer och platser från Torshälla. Original plåtarna finns idag på stadsmuseet i Eskilstuna för en säkrare och bättre förvaring. Under innevarande jubileumsår har Gillet tillverkat vepor av en del av dessa foton som har suttit på olika platser i Torshälla. På gården finns två utställningar dels en som visar Torshällas historia genom seklen samt dels en utställning med silversaker som silversmeder från Torshälla tillverkat under flera hundra år. Många tar kontakt med föreningen i sin släktforskning för att söka personer eller gårdar. Ibland hittar vi uppgifter och ibland inte. Till god hjälp vid släktforskning finns även Bygdebånd som en grupp knuten till Gillet arbetar intensivt med. En digitalisering som bygger på fastigheter i Torshälla och de boende som genom tiden bott där. Det är ett gigantiskt arbete. (www.bygdebånd.se)

Föreningen ger fyra gånger om året ut medlemstidningen Sankt Olof. I den kan medlemmarna följa de olika aktiviteter som föreningen har. Det som dock är mest intressant är de olika artiklarna om olika Torshällaprofiler, platser, hus eller ting som har en spännande eller intressant historia. Tidningen är mycket uppskattad bland föreningens medlemmar. För den som är intresserad av Torshällas historia rekommenderas Torshälla ABC 2017. Där finns artiklar om kända Torshällabor, stadens historia, skrönor, industrihistoria m m. Boken kostar 150 kr, den är på 300 sidor och finns att köpa på Bergströmska gården, Stadsmuseet, Ebelingmuseet, Torshälla Direkt, Torshälla bibliotek samt på Torshälla Antikvariat.

På Bergströmska gården tar föreningen emot barn från förskolor och klasserna 1, 2 och 3. De får berättat om Torshällas

historia, den stora branden år 1798 och hur man levde förr. Dessutom får vissa årskurser lära sig bereda lin och även baka tunnbröd i en riktigt vedeldad bakugn i gårdens bagarstuga. Besöken brukar vara mycket uppskattade av barnen. Sankt Olofs Gille samarbetar med flera föreningar, bl a nätverket Gamla Torshälla, vid olika evenemang som allsångskvällar, teater, nationaldagsfirande m m.

Idag har Torshälla hembygdsförening Sankt Olofs Gille cirka 300 medlemmar. Allt föreningsarbete bygger på ideellt arbete och styrelsen är tacksamma för alla som ställer upp och hjälper till.

Iha Frykman
Ålderman

Föredrag om valloner

Ett mycket välbesökt föredrag med titeln "Kontrakterade valloner – bergsmän med spetskompetens" hölls av Leif Hansén från Sällskapet vallonättlingar på Multeum i Strängnäs.

Leif berättade att det finns många myter och föreställningar om vad och vilka vallonerna var.

I Nationalencyklopedin definieras valloner så här: "ursprungligen den folkgrupp i gränsområdet mellan nuvarande Belgien och Frankrike som talade vallonska, idag liktydigt med den franskspråkiga befolkningen i Belgien". Någon provins Vallonien fanns inte på 1600-talet då vallonerna utvandrade utan kunde vara från alla franskspråkiga områden i Belgien, men det är bara i en del av dessa områden man talar vallonska.

Det kan tyckas lite snarigt så Vallonsällskapet har bemödat sig om att formulera kriterier för att precisera vem som kan kalla sig vallon. De är följande:

1. Värvats av Louis de Geer eller andra patroner med nederländskt kapital och/eller vallonsk kompetens inom järnhantering
2. Invandrat till Sverige under 1600-talet
3. Kommit från de vallonska områdena, alltså Belgien och delar av Frankrike
4. Burit ett "franskklingande" namn
5. Utövat ett yrke kopplat till järnhanteringen och levt i dess bruksmiljöer
6. Haft ett anställningskontrakt.

Ca 900 valloner invandrade till Sverige under 1600-talet och om man räknar in deras familjer var det ca 2500 personer. Det var inte bara folk som arbetade direkt i järnhanteringen med den speciella kompetens som var vallonsmide, utan

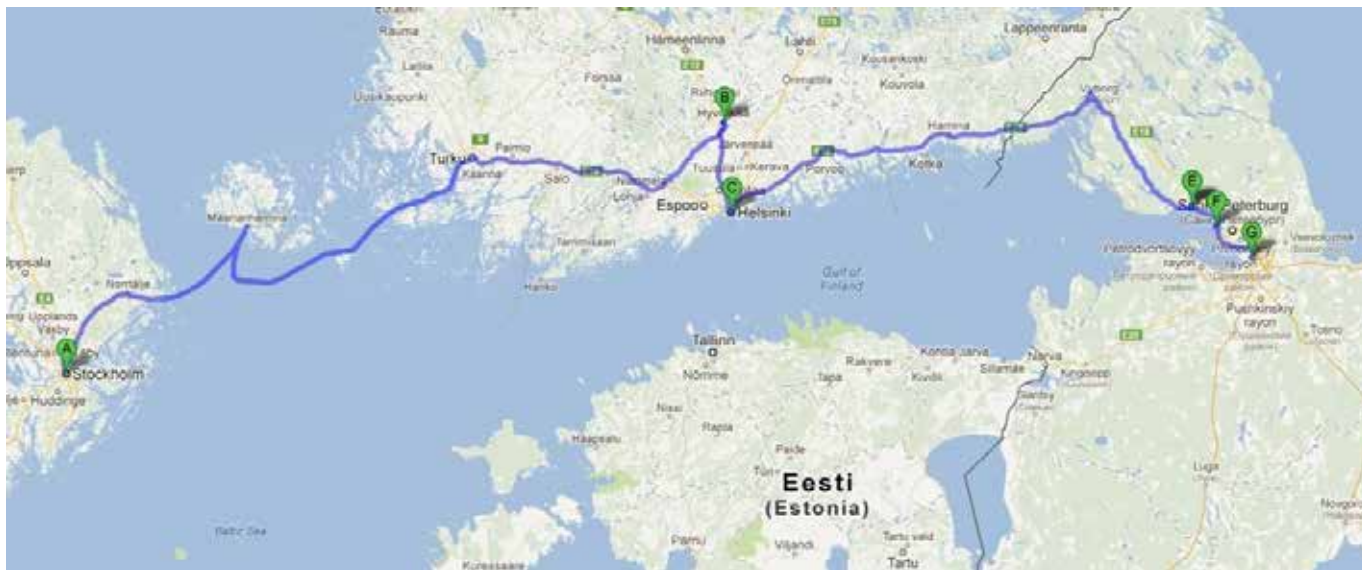
också skogsarbetare, kolare, byggnadsarbetare, lärare, präster och t o m oxkörare(!).

Något som var speciellt var att vallonerna levde i relativt slutna samhällen med egen kyrka, skola etc. De hade också sociala förmåner som "brukskirurg" (nån sorts läkekunnig person får man förmoda), lön vid sjukdom, ledighet vid giftermål m m, befriade från krigstjänst och skatt och pension.

Andra myter som Leif nämnde är att vallonerna inte hade några örsnibbar, att de hade veck på armarna m m, men Peter Sjölund och Karin Bojs har i sin bok "Svenskarna och deras fäder" med DNA-forskning slagit fast att det inte fanns något specifikt genetiskt drag hos vallonerna.

Ca 80 personer lyssnade på föredraget och föreföll nöjda. Många uttryckte att det var ett intressant ämne och att Leif var en mycket duktig föredragshållare. Undertecknad instämmer i detta.

Kerstin Nilsson

Resvägen

Smeder i Österled

Min mormors morfar var Ulrik Widegren född i Ervalla 1844.

Vid 14 års ålder flyttade han till Eskilstuna och blev lärling hos en mästersmed. Så småningom var han utlärd och fick sitt gesällbrev som vapensmed.

1868 gifte sig Ulrik med Anna Lovisa Andersdotter och de fick 1869 sitt första barn, sonen Axel Ulrik. Ulrik fick samma år arbete på Huskvarna vapenfabrik och familjen flyttade dit. Där föddes 1871 sonen Carl Hjalmar. Samma år återvände familjen till Eskilstuna där Ulrik fick arbete på Gevärsfaktoriet.

I Eskilstuna föds sonen Johan Mauritz Abraham 1873 men dör 1875 i tuberkulos. 1876 föds dottern Anna Ulrika som var min mormors mor.

I slutet av 1860 rådde nödår i Sverige och 1867 – 1868 var missväxtår. Arbetstillgången på Gevärsfaktoriet växlade. Tillverkningen av vapen var beroende av regerings och riksdags anslag och försvarsvilja. Det var svårt att försörja sig som vapensmed under denna tid vilket ledde till att Ulrik och en hel del andra svenskar 1877 reste till Ryssland. Där hade man behov av vapensmeder eftersom det utbrutit krig mellan Ryssland och Turkiet.

Ulrik reste ensam först för att familjen skulle komma efter när han ordnat arbete och bostad.

Hustru Anna Lovisa fick ordna med resten av familjens resa från Sverige.

Familjens äldste son Axel skrev långt senare omkring 1950 sina memoarer där han bl a berättar om resan till och tiden i Ryssland. Om resan till Ryssland skriver han:

"Det sista minne jag har av min hemstad, var på båten i

slussen, när denne sänkte sig och de fuktiga nakna grå granitväggarna omslöt oss som i en mörk grav. På kajen ovanför våra huvuden skymtade jag släkt och vänner som stodo vinkande farväl till oss på färden till det för oss okända landet i öster.

Resan företogs från Skeppsbron med ångaren Express, vi skulle nu närmast till Hangö. Framkomna till Hangö i Finland vinschades godset i land, jag glömmet aldrig när våran gustavianska säng full med sängkläder svävade högt uppe i luften för att slutligen hamna på finsk jord."

Första bostaden var i staden Systerbäck, som är en stad på Karelska näset i Ryssland. Den ligger vid mynningen av ån Systerbäck vid Finska viken ungefär 34 kilometer nordväst om Sankt Petersburg. Här var förlagt ett stort gevärsfaktori med flera tusen arbetare av alla nationaliteter. Däribland var Ulrik tillsammans med många andra svenska såväl från Eskilstuna som övriga Sverige. Familjen kom senare efter och de bodde i Systerbäck 2-3 år. När det rysk-turkiska kriget var slut reste de vidare till St Petersburg, Rysslands dåvarande huvudstad.

Ur Axels memoarer:

"Kontrasten mellan Systerbäck och St Petersburg var givetvis kolossal. Ifrån att ha bott i en 7de klassens landsortsbåla och flyttas till en av Europas största huvudstäder var givetvis intressant. Staden är en bland de vackraste i Europa där den är förlagd vid den mäktiga Nevans stränder, vid dess utlopp i Finska viken. Nevan bildar här ett delta vars 3-4 flodarmar skär igenom den och bildar öar varpå staden är lagd.

Det var Peter den store som lät bygga den, för att därmed ge Ryssland ett fönster till västerlandet och havet som landet förut mycket saknat och var i behov av.

Det är en hänförande och storartad syn som möter främlingen, när han skådar ut över Nevan från t ex Alexanderbron, som anlades 1880 om jag ej missminner mig, jag var blott en liten parvöel då. Den är byggd till minne av Alexander den II.”

I St Petersburg bodde familjen på många olika ställen. Axels memoarer:

”Vi fingo här liksom i Systerbäck bostad hos en arbetskamrat till pappa vid namn Svedberg, vid Sockerbruksgränd. Härifrån flyttade vi till Krepljoffgränden även den en tillfällig bostad.

Nästa bostad blev i hörnet av Viborgs-sprospektet och Saratofsgatan. Vi bodde här i en liten stuga vid portingången. Här i denna gård var mycket av intresse att närmare gå in på. I den gården rymdes vad allt man kan tänka sig av storstadens liv. Här fanns apotek, barnmorska, studenter, kuskar, hästar, pigor, gårdskarlar, tupper, höns, katter, hundar, diverse affärer, fattiga rika, men det värsta av allt, hör och häpna, bordell.”

Det var dags att sätta barnen i skola. Axels memoarer:

”I Rysslands var ännu inte obligatorisk skolgång införd, men pappa började nu på allvar tänka på våran undervisning. I Petersburg fanns det mycket att välja på. Svenskarna voro hänvisade till St Catharina Elementarskola, samt St Maria-skolan som var finskbetonad och den tyskbetonade St Paulskolan. Skolan var belägen i

stadens centrum, då vi däremot bodde i periferin nämligen på Viborgska sidan, således den del av staden som gränsar till Viborg i och därför kallades finska sidan. Avståndet till skolan var ganska långt det tog för oss mer än 1 1/2 timma att gå dit. När det var kallt mellan 20-25-30 grader gällde det att vara väl påpälsad. Vi hade många vägar att välja på, men den stora Nevan skulle vi i alla fall över på en av de tre broar vi hade att välja på. Vi kunde även när Nevan låg frusen gå över var vi önskade, ty där anlades både gång och körvägar. På vintern kunde vi till omväxling gå igenom den mycket kända och omtalade PeterPaulsfästningen.”

”Skolan var understödd av svenska staten och beskyddare var sändebudet samt de framstående svenskarna, bland vilka må nämnas Ludvig Nobel m fl. Undervisning gavs gratis till dem som voro mindre lottade ekonomiskt. Ämnena voro. Matematik, Fysik, Geometri, vilka ämnen gavs av Rektorn Es. Forsblom på ryska språket, vilket var till stor fördel och befrämjade kunskaperna i detta språk. Vidare Religion, detta ämne undervisade svenska kyrkans präst i.”

”Jag kommer ihåg att vi barn på Viborgska sidan en längre tid fingo gå till Nobels med korgar och matkaminer för att hämta lagad varm mat. Det var så att i Nobels privathus som låg i trädgård intill den stora mekaniska verkstaden där utdelningen sköttes av damer i vita förkläden. Skandinaviska föreningen var även tillgänglig. En gång följde jag med mamma dit. Vi togs emot i ett stort rum med många herrar som sutto kring ett runt bord. Sedan mamma framfört sitt ärende fick hon mottaga en gåva av tjugofem rubel. Jag i egenskap av skrivkunnig skulle naturligtvis kvittera ut beloppet.

Nobel frågade mig om jag gick i skolan vilket jag bejakade. Han berömde min handstil och gav mig en extra dussör ur egen pung, med en klapp på axeln. Sjukhusvård tandvård var gratis, antingen man gick till röda korset där barmhertighets-systrar som de kallades tog emot, och plåstrade om efter läkarundersökningen. Peter Paulssjukhuset var ett liknande stort mycket stort sjukhus, här fick man även ligga utan betalning.”

”Under sommarferierna fick jag anställning hos Emanuel Nobel. Ludvig hette brodern. Båda hade stora Oljefyndigheter i Kaukasien som de förtjänat förmögenheter på. De hade tankbåtar som fraktade varan, och även tankvagnar vid frakt per järnväg. Nobel hade även mekanisk verkstad i Petersburg med cirka 2 tusen arbetare, de hade även min-

dre verkstäder i Baku Samara och Tsarililin, Alfred den tredje brodern sysslade med bland annat krut, rökfritt krut och Dynamit. Han var mest bosatt i Frankrike men vistades som nämnt även vid Bofors och Karlskoga. Blev sedan bekant för den stora donationen på cirka 30 millioner”

Axel beskriver också en händelse i samband med attentatet mot tsaren 1881:

”Kejsaren hade varit på besök i ett palats kallat: Anitjkin, på hemvägen som skulle ske längs Nevskij ändrades detta och vägen togs efter Katarinakanalen. Den vägen eller gatan är föga trafikerad alldenstund den flankeras å ena sidan av kanalen och den andra av en stenmur som omger kejsar Nikolaus den förstes palats inom en större park.

Här på denna gata voro utposterade trenne attentatsmän. När vagnen närmade sig kastades en bomb, varvid vagnens framdel slogs sönder och ett par av den beridna livvaktens kosacker samt hästar sårats. Kejsaren däremot steg oskadd ur och gick fram till en av de sårade, för att göra sig underrättad om hans belägenhet, I

Anna, Hjalmar, Thor och mamma Anna Widergren ca 1885

Foto: Privat

detsamma kom en ny bomb som träffade kejsaren i underlivet vid krevaden. Kejsaren fördes av sviten till Vinterpalatset, men det gick inte att rädda hans liv, han dog om ett par timmar.”

När attentatet på Alexander den andre förövades den 1sta mars 1881, var jag i skolan dan därpå alldeles i närheten av attentatsplatsen. Där är nu uppbyggt en kyrka, den heter visst vår frälsares kyrka (idag Kyrkan på blodet). På sommaren samma år voro förhållandena mycket oroliga. De styrande misstänkte nästan alla. Jag hade ett ärende in i hjärtat av staden, på hemvägen i hörnet av Nevski prospekt och Alveskojgatan anhölls jag av en civil person och uppmanades jag att följa med till polisen. Jag hade obetänksamt slängt ett pappersblad på gatan som han sett och tagit reda på. Han frågade om inte det var jag som kastat det. På vägen från skolan hade jag av skolkamrater fått en så kallad papperssmällare. Det var ett blad rivet ur ett kriahefte. Dessa smållare vekos ihop på ett visst sätt, och vid en häftig släng utvecklade de sig med en smäll. Denna hade jag ledsnat på och blev orsaken till min anhållan som varande farlig för ryska rikets säkerhet. På vägen till vaktkontoret mötte vi en poliskommissarie, som min agent överlämnade papperet till. Denne vecklade ut det och läste under det jag stod där, med ett grepp om armen. När kommissarien läst igenom bladet, frågade han mig vad jag hette i vilken skola jag gick och var jag fått papperet ifrån. Sedan jag nöjaktigt besvarat alla hans frågor befallde han min antagonist att släppa mig. Jag gick naturligtvis men kunde inte uraktlåta att ge den snopne en triumferande blick, kommen utom räckhåll bland åkare och spårvagnar var jag oartig nog att räkka honom lång näsa till avsked. Aldrig hade jag tänkt mig att denna min obetänksamhet skulle kunnat väcka sådan uppståndelse. Men som tiderna voro oroliga efter det senaste attentatet och flygblad kastades dagligen omkring på gator och torg.

Axels memoarer består av 45 st A4-sidor text så ovanstående är bara ett axplock. Han skriver om bostäderna, maten, ”ryssen” m m om levnadsförhållandena i Ryssland under andra halvan av 1800-talet. Axel skrev memoarerna i samband med sin 70-årsdag och hade då också släktforskning genom att resa runt till aktuella församlingar och läsa kyrkböckerna där. I stort sett allt han fått fram kan bekräftas i de arkiv vi har idag. Han skriver också om minnen av olika personer i slakten vilket är roligt att läsa om. Axel har lagt ner stort arbete på sina memoarer något som jag och min familj idag sätter stort värde på.

I St Petersburg föddes fyra barn till i familjen, Hilda Lovisa född 1878, Valborg Lovisa född 1882, Thor Valdemar född 1883 och Knut Garibaldi född 1887. Endast Thor Valdemar överlevde till vuxen ålder. Hilda Lovisa dog 1881 av lunginflammation, Valborg Lovisa 1882 av ”Chron katharr” och Knut Garibaldi 1887 av magkatarr. De ligger begravda på Ospenskikyrkogården, ett par mil utanför St Petersburg.

Familjen tillhörde S:ta Katarina svenska församling i S:t

Petersburg och denna församlings kyrkoarkiv är överfört till Sverige och finns digitaliserat hos SVAR.

Församlingen finns fortfarande kvar i S:t Petersburg och jag har haft kontakt med prästen där (via epost) som informerat mig om var barnen Widegrens begravningsplats finns.

Ulrika och Anna Lovisa blev kvar i Ryssland till 1890 och återvände då till Eskilstuna. Ulrik dog 1911 av lungsot och Anna Lovisa 1925 av ”åderförkalkning”.

Sonen Axel återvände till Eskilstuna, bosatte sig och levde där till sin död 1951.

Sonen Hjalmar gick till sjöss och tycks ha varit en orolig själ. Han slog sig till sist enligt ej bekräftad uppgift ner i San Fransisco, USA där han sannolikt dog oklart när.

Anna Ulrika återvände till Eskilstuna och gifte sig 1900 med Karl Gunnar Andersson. De får en son och fyra döttrar varav en är min mormor Ester Andersson, som i sin tur får tre döttrar, varav en är min mor Henny Andersson, som får två döttrar varav en är artikelförfattaren.

Kerstin Nilsson

Källor

Axel Widegrens memoarer

Födelsebok Ervalla (T) C:4 1820-1860 Bild 108

Eskilstuna Kloster och Fors (D) A1b:21 (1869-1873) sid 753

Eskilstuna Kloster och Fors (D) C:22 (1874-1879) sid 15

S:ta Katarina svenska församling i S:t Petersburg, Personalböcker, SE/RA/2416/A/1/19 (1881-1890) sid 709

S:ta Katarina svenska församling i S:t Petersburg, Död- och begravningsböcker, SE/RA/2416/F/92 (1872-1890), sid 122, 140 och 214

Meddela mail-adressen

Om du meddelar din mailadress till kassören så får du löpande information om aktuella aktiviteter mm.

Styrelsen

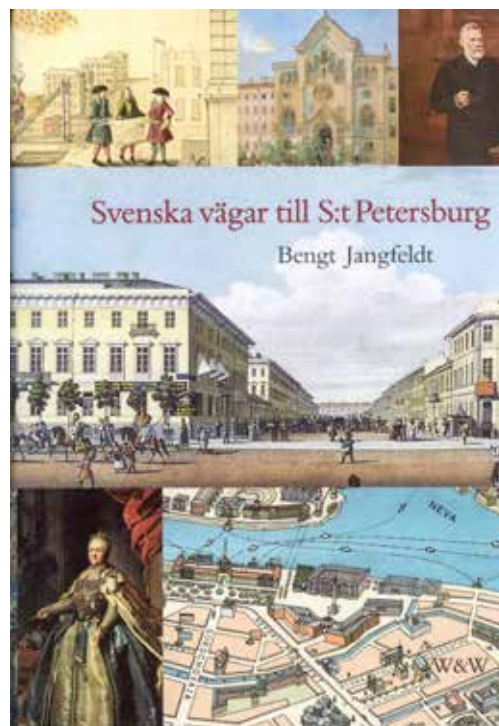

Svenskar i S:t Petersburg

Med anledning av artikeln Smeder i österled i detta nummer av Anbudet, vill redaktionen uppmärksamma läsarna på en i sammanhanget mycket intressant bok. Den har titeln Svenska vägar till S:t Petersburg och har författats av Bengt Jangfeldt. Den utkom 1998 och kan erbjuda den som har/haft någon ana i denna ryska metropol en hel del ”kött på benen”. I texten på bokomslaget kan läsas:

”Före revolutionen 1917 var S:t Petersburg Rysslands huvudstad och ett lockande emigrationsmål. Här levde och verkade från 1700-talet ett stort antal utlänningar. De första svenskarna var krigsfångar, sedan flyttade svenska hantverkare hit och på 1800-talet valde många företagare och industriarbetare att söka sin framtid här. Kring sekelskiftet bodde drygt 6 000 svenskar och finlandssvenskar i staden, som nu utvecklades till Östersjöns ledande metropol.”

Sven Kullman

Min släktbok

Jag började släktforska någon gång under 90-talet. Hade då en granne som berättade att hon släktforskade och var medlem i Släktforskarföreningen. Jag sa då till henne att jag under flera år tänkt börja släktforska men att det inte blivit av. Hon tog då med mig till släktforsksalen i Multeum och visade de första grunderna hur man forskar. Sedan var jag såld på släktforskning och har även hållit studiecirklar i ämnet på ABF. Med tiden har det blivit en hel del material som ligger i en låda. Jag tycker även det är roligt med foton på släktingarna så de får ett ansikte och med bilder på deras bostäder. En del foton hade jag och min syster från början. De kommer från vår mammas skokartong. Sedan har jag fått från kusiner som jag hittat genom forskningen. Har också fått från andra personer, samt åkt ut och fotat hus som finns kvar. På internet kan man också hitta bilder på gamla torp mm. Även bilderna har blivit en samling som ligger i min dator. En idé började växa fram om att göra något gemensamt av släktforskningen och bilderna. När jag berättade om arbetet jag höll på med, för min granne Gunilla som är medlem i

Elin som liten. Foto: privat

Släktforskarföreningen, blev hon intresserad. Hon undrade om jag kunde tänka mig att komma som gästföreläsare och berätta om det jag höll på med för Släktforskarföreningens medlemmar. Jag tyckte det lät intressant och det blev två föreläsningar under en dag.

Det blev en bok om min släkt. Tillsammans med text har jag infogat bilder på personer, hus, gamla vykort, utdrag ur kyrkböcker, vigselbevis, dödsannonser, foton av anhörigas gravstenar mm. Jag gjorde en berättelse om min fars släkt och en om min mors släkt som möts när de gifter sig. Sedan fortsätter det framåt i tiden. Tanken med släktboken är att ge den till min familj så att barn, barnbarn och kommande generationer kan

läsa den.

Jag har använt ett program som heter Publisher. Fördelen med det programmet är att varje sida blir fristående. När man gör en ändring påverkas inte de andra sidorna. Det går naturligtvis att använda andra program också som t.ex. Word.

Aina Larsson

Preliminärt program för aktiviteter i Strängnäs våren 2018

OBS! Se också vår hemsida <http://www.essf.se/kalendarium> och mailutskick från styrelsen för eventuella ändringar

Lördag 20 jan	11-14	Släktforskningens dag	Multeum
		Lokalen Källgatan 3 B	
Onsdag 10 jan	14-21	Första öppet hus	
Onsdag 2 maj	14-21	Vårens sista öppet hus	
		Tema-träffar	
Tisdag 6 feb		Tema: Emigranter	
Tisdag 20 feb		"Hur skriver jag en bok" Marita Hedlund och Eva Vajstedt	
Tisdag 27 mars		Tema: Släktforskning i Norden. Finland, Danmark och Norge (någon/några per land)	
Tisdag 24 april		Tema: Hur hantera och bättra på foton/bilder	
		Berättarkvällar	
Tisdag 13 feb.		En släkthistoria berättad av Hans Liljenstolpe	
Tisdag 6 mars		Ej klart	
Tisdag 10 april		Man tager vad man haver" sa Kajsa Warg - "skrönan" att de är släkt - vad stämmer? Lena Holmer berättar.	
		Föredrag	
Torsdag 22 mars Kl. 18.30–20.00		Kenneth Engvall Med yrkesmässig bakgrund i lantmäteriet berättar Kenneth Engvall om de allmänna kartorna och bakgrunden till dessa och vad de innehåller. Dessutom ges en inblick om hur man använder lantmäteriets arkivservice	Multeum
Torsdag 19 april Kl 18.30 – 20.00		Hans Högman Sörmlands Regementes historia med inriktning på tidsepoken under indelningsverket	Multeum
		Övrigt	
Mån 29 jan Kl 19.00		Info om släktforskning	Stallarholmen Biblioteket
		Arsenalens familjedag	
		Kultur -18	

Preliminärt program för aktiviteter i Eskilstuna våren 2018

OBS! Se också vår hemsida <http://www.essf.se/kalendarium> och mailutskick från styrelsen för eventuella ändringar

Dag	Tid	Ämne/Aktivetet	Plats
Tisdag 9 jan		Första öppet hus	Dambergsgatan 1
Tisdag 8 maj		Vårens sista öppet hus	Dambergsgatan 1
Lördag 20 jan	12-16	Släktforskningens dag!! Börja släktforska! Kunniga medlemmar i ESSF hjälper dig komma igång med din släktforskning. 13:00 Släktforskning i arkiven. Arkivarie Oskar Nilsson visar exempel ur Eskilskällans olika arkiv. 14:00 Kartor och släktforskning. Lantmätare Kenneth Engvall berättar om stadsarkivets kartor och vad man kan hitta där som släktforskare. 15:00 Att släktforska i Eskilstuna. Kjell Ivarsson från ESSF berättar.!	Gunborg Nymanrummet Eskilskällan
Torsdag 22 feb	18-20	Släktforskare Fredrik Mejster ger oss en inblick i arbetet bakom Tv-programmet "Allt för Sverige"	Contrast Eskilstuna
Lördagen 17 mars	13-16	Årsmöte med föredrag Föredragshållare ej klart	Seniorcentrum Alva Myrdals gata 3D
April		Föredrag. Söker någon lämplig som kan berättar om hur DNA används i släktforskningen.	Under arbete
Tema- träff		Tema: Hur hantera vi, lagrar och bättrar på foton/bilder. Ev. från någon från fotoklubben	Ej klart
Berättar- kväll		Göran Thomasson informera om Windows 10 och Disgen. Ger råd och svarar på frågor om hur vi bäst använder våra datorer.	Dambergsgatan 1 Tidpunkt ej fasställd
Berättar- kväll April		Göran Olofsson berättar om det tragiska fallet med drängen som slog ihjäl hemmansägaren L.V. Jonsson en kall vinterdag 1898 i Kjula. Samt arbetet bakom som blev en komplett artikel.	Dambergsgatan 1
Berättar- kväll		Söker flera släktforskare som vill berätta om sin släkt eller någon intressant berättelse.	Under arbetet
Övrigt			
1-2 sept		Släktforskardagar och stämma 2018, med temat Migration.	Växjö

Nya medlemmar

Nedanstående nya medlemmar hälsas hjärtligt välkomna till Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening och vår ambition är att ni skall ha stor glädje av ert medlemskap.

Styrelsen

Lennart Nilsson	Strängnäs	Ove Lindell	Strängnäs
Pär Sandström	Huddinge	Hans Åskag	Eskilstuna
Bertil Hall	Strängnäs	Hans Andersson	Strängnäs
Ewa Lilljenstolpe	Strängnäs	Lena Lindholm	Västra Näshulta
Agneta Fahlborg	Skogstorp	Leif Claesson	Strängnäs
Gun Sundberg	Eskilstuna	Elisabet Hulefors	Strängnäs
Ylva Wigh	Mariefred	Monica Eriksson	Eskilstuna
Hans Wesström	Ärla	Inger Brokvist	Torshälla
Rose-Marie Wesström	Ärla	Karin Olsson	Torshälla
Ylvali Westerberg	Strängnäs	Hans Olofsson	Strängnäs
Eva Lindblom	Strängnäs	Christina Hedlund	Eskilstuna
Margaretha Toss	Eskilstuna	Catharina Persson	Eskilstuna

Rapport från höstmötet

Lördagen 21 oktober 2017 höll föreningen höstmöte på Seniorcentrum i Eskilstuna. 63 medlemmar var närvarande.

Mötet inleddes med ett intressant föredrag av Claes Westling från Landsarkivet i Vadstena. Rubriken var "Mindre använda källor i släktforskningen".

Claes berättade att Riksarkivet har ca 75 hyllmil dokument, varav endast 3% finns digitalt. En av de mindre använda källorna, som kan ge mycket information är bilagor till kyrkböckerna. I dom finns underlagen till vad prästen skrev in i längderna. I bilagor till flyttlängder kan man ibland hitta anledningen till flytten. Tyvärr är inte alla bilagor digitaliserade.

I domkapitlens arkiv kan man hitta uppgifter om skilsmässor, äktenskaplig osämja, klagomål på präster och klockare m.m. Dessa arkiv är ordade efter församling, vilket underlättar sökandet.

Den stora källan till livet förr finns i domböckerna och i deras bilagor. Där kan man utläsa hur personer såg ut, hur de var klädda, hur de uppförde sig, vad de åt och drack och

Claes Westling. Foto: Åke Ellin

ibland ordagrant vad de sade. I de mål, som rör arvsfrågor kan man hitta släktutredningar flera generationer bakåt i tiden, även före kyrkobokföringen.

Efter kaffepaus vidtog mötesförhandlingarna i närvaro av 63 medlemmar. Det budgeterade resultatet för innevarande år var -65 000 kr. Det slutliga minusresultatet blir sannolikt något större och täcks av föreningens kapital. Lokalen i Strängnäs är nu avvecklad. Föreningen hyr nu istället in sig hos Studieförbundet till ca en fjärdedel av den tidigare kostnaden. Arbetet pågår för att hitta en billigare lokallösning i Eskilstuna.

Styrelsens förslag till budget för 2018 presenterades. Om inget görs kommer resultatet att bli ett underskott på

35 000 kr. De enda budgetposter som det är realistiskt att göra så stora besparingar på är lokalkostnader och tidningen Anbudet.

Rörande Anbudet diskuterades olika idéer som att göra en tidning med lägre tryckkvalité, att göra den som en PDF-fil, som mejlas ut till medlemmarna eller att enbart lägga

tidningen på hemsidan. Åsikterna bland de närvarande var delade. Styrelsen fick i uppdrag att göra en enkät för att ta reda på vad medlemmarna önskar.

Ett förslag att minska underskottet något genom att höja medlemsavgiften med 25 kr röstades ned. Mötet beslöt att avgiften ska vara oförändrad.

Styrelsen ska vidare i Anbudet nr 1 2018 presentera alternativa förslag till lösningar för att få budgeten i balans. Slutlig budget ska beslutas på årsmötet, som hålls 18 mars 2013.

Ett förslag till moderniserade stadgar presenterades. Beslut tas på årsmötet.

Åke Ellin

Industrifamiljen Lindström (i Sverige, Europa och världen)

Torsdagen den 21 september 2017 berättade Inge "Fritte" Bergqvist om Industrifamiljen Lindström på Multeum i Strängnäs. Ett kulturarrangemang i ESSF:s regi. Det kom ett åttiotal åhörare till evenemanget.

"Efter storbranden i Strängnäs bildades en grupp som skulle få fart på industrin i staden. Ca 1873 kom Tändsticksfabriken men den fanns tyvärr bara kvar i 3-4år.

1879 köpte Frans Oscar Lindström tomt nr 98. Han kom från Östergötland och hade arbetat på Atlas verkstäder i Södertälje.

Han blev kompanjon med Söderberg från Åker och de startade Strängnäs Mekaniska och Axelfabrik. De fick många patent på sina vagnsaxlar och såldes bl a till Ryssland.

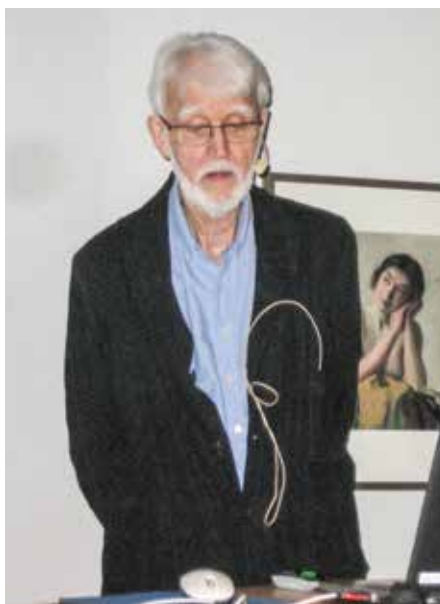
Frans fick 9 barn varav 2 st inte nådde vuxen ålder.

Ca 1911 byggde de en ny fabrik vid järnvägen som sönerna Ivar och Tore tog över. Men efter några år sålde Tore sin del och flyttade till Södertälje. Där blev han framgångsrik med sin radioaffär.

Sonen Gunnar flyttar till Australien och avlider där.

Sonen Carl, som var första barnet jobbade ett tag hos fadern i fabriken. Bosätter sig under några år i Stockholm men kommer tillbaka till Strängnäs och bosätter sig då i huset Lycktan. Han startar sedan en fabrik i Berlin, där han sen blir känd för sin dikteringsmaskin runt 1910. Han avlider i Berlin vid ca 65 års ålder.

Sonen John Lindström arbetar hos fadern men börjar sedan hos Lux i Stockholm där han får resa över hela världen. Han hamnar i Australien och gifter sig där. Men kommer tillbaka till Sverige och Strängnäs. Han börjar då tillverka

Inge "Fritte" Bergqvist.

Foto: Lena Sundin Andersson

pennformare i företaget John Lindströms Skruvfabrik. Då har företaget flyttat till nya lokaler på Larslundavägen. I samma veva så köper han huset Villa Parma med sin andra fru. Hon är mor till sonen Lars som gör sin värnplikt i Karlsborg men förolyckas där.

21 dagar efter sin sons död annonserar John efter en fosterson. Ett svar kommer från Gunnar Ahlström i Bollnäs. Han flyttar hit och börjar på Läroverket i Eskilstuna och tar sin ingenjörsexamen. Efter examen så börjar han på AB Bolinder-Munktel och blev kvar där.

John gifter om sig igen med Dagny Lindell, han avlider 1950. Då har han testamenterat företaget till 2 st av sina anställda, Halling och Karlsson.

Dagny bor kvar i Villa Parma, med marmortrappa och allt. Hon avlider 1988 och då går hus och annat på auktion. Priset lär ha legat på runt 1,5 miljoner. Huset har efter det haft flera ägare och senast det såldes var priset ganska mycket högre, ungefär 6,5 miljoner kronor.

1965 flyttade fabriken till Ulfhäll och lokalen (Strängnäs Auktionshall) blev stående tom under många år. Han som sen tog över lokalen har den än idag. Rolf Lagerström och ArtBox.

Hallings skruvfabrik ägs idag av Insulander och Ekvall. Den började med en pennformare och nu görs det delar till Dragracing."

Tack Fritte för ett spännande föredrag.

Lillemor Spoong

Tankar från en släktforskare

När man lär sig att släktforska så är lärdomen att följa en person i taget, från födsel till död. Man antecknar då skedena på en ansedel, om man som jag har c:a 1200 personer att hålla reda på så blir det många papper.

Jag har börjat med en annan metod för att få ordning på mina "gubbar och gummor". Detta gäller för mina anor som befinner sig i "ledet", d.v.s. anor i raka led. Mor, far, morfar och mormor o.s.v. generation för generation.

Jag skapar en fil i Word eller LibreOffice (gratis office-paket) eller något annat ordbehandlingsprogram eller kalkylprogram. Filnamnet blir då personens namn. Filerna kräver ganska stort minnesutrymme, men med dagens stora lagringsutrymme på datorer spelar det inte så stor roll.

Eftersom jag använder SVAR så markerar jag en yta i kyrkboken med aktuell text på min "gubbe" och gör en kopia som jag klistrar in i mitt dokument tillsammans med källhänvisningen, källan innehåller i det fallet även bild-id i SVAR vilket gör det lätt att återvända till aktuell sida. I gamla bildvisningen så finns möjlighet att markera och kopiera. Nya bildvisningen så måste man använda klippverktyget som finns i Windows 10. Om jag tycker att jag behöver kommentera något så görs det vid den aktuella "bilden".

104	1875 Sept. 28	Karl Herbert	Son till: Karl Viktor - Ljungeby Arboda bryggeriarbetare, Mor: h. h. Sida Sofia Sjöström	1030
-----	---------------	--------------	--	------

1030		Nov. 6	Vittnen: bryggeriarbetare Karl Jansson och hans hustru Sida Jansson, Ljungeby	
------	--	--------	---	--

Arboga stadsförsamlings kyrkoarkiv, Födelse- och dopböcker, SE/ULA/10022/C/9 (1895-1911), bildid: F0006627_00144.

Sidan 126. Morfar Karls födelse och dop med vittnen. Karls far ver vid detta tillfälle bryggeriarbetare. (Kommentar)

På det här viset fortsätter jag med att kartlägga var familjen bor och får ganska mycket gratis information om övriga i familjen. Pappa, mamma och syskon samt om de flyttar vidare.

Karl Viktor Sjöström	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875
h. h. Sida Sofia Sjöström	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875
d. Sida Sofia	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875
Karl Herbert	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875	1875

Arboga stadsförsamlings kyrkoarkiv, Församlingsböcker. Bunden serie. Med register, SE/ULA/10022/A II a/5 (1899-1904), bildid: F0006581_00226 Sid 1030.

Ljungeby är gården där familjen bor då Karl föds.

Flyttar till Fellingsbro 1902-11-08.

Går vidare till Flyttlängd och får fram mer uppgifter på liknande sätt som jag klistrar in i dokumentet.

Jag får en samlad bild av vad som händer Karl. Jag har även bra information när det är dags för filerna om Karls mor och far. Behöver bara dokumentera på liknande sätt för Karls mor och far fram till Karls födelse. När Karl småningom flyttar från mor och far, är det lätt att fortsätta med Karls mor och far fram till de avlider.

Jag brukar i dokument även klistra in kartor och fotografier. Det ger en mycket bra bild av personen i fråga.

När det är dags för införande i ett släktforskarprogram öppnar jag dokumentet och har då ett mycket täckande underlag. Det går också att i släktforskarprogram hänvisa till dessa filer.

Många filer blir det, men jag förbrukar inte så många papper och pennor.

Christer Fredriksson

Viborgs slott (1890–1910). Bildkälla: Svenska litteratursällskapet i Finland

Inte en hund men väl en björn begravnen

Om LORENZ CHRISTOFFER STOBÉE, född 1676 och död 1756
(och bror till förf:s farfars mormors farmors far)

Carl Grimberg i 'Svenska folkets underbara öden' om svenska krigsfångar i Ryssland: "Av alla rymningsförsöken har intet blivit så ryktbart som överste Stobées."

Till det yttre var den ryske tsaren Peter I (1672-1725) enligt samtida vittnesmål en två meter lång drasut med oproportionerligt liten huvudknopp och med pyttesmå frökenhänder och spåda ballerinafötter. Då och då ansattes han av en släng av epilepsi och började rycka i ett kör med huvudet.

En lätt parodisk uppenbarelse kanske men skenet bedrog. Den ryske kejsaren, som fått tillnamnet den Store, räknas som Rysslands nationalhjälte och med rätta som en av det väldiga landets mest framgångsrika statsmän genom tiderna. Han förvandlade Ryss-land från ett efterblivet, dysfunktionellt medeltidssamhälle till en välorganiserad stormakt av västerländsk fason.

En sådan mans frökenhänder måste naturligtvis samtidigt ha tjänat som rejält hårda nypor när det behövdes. Och att

drabbas av Peter den Stores kejserliga vrede kan inte ha varit någon sinekur.

Det var precis vad som 1711 (eller möjligen 1712) vederfors den svenske fortifikations-officeren Lorenz Christoffer Stobée. Efter lock och pock från tsarens sida avböjde Stobée stoiskt ett erbjudande om att övergå i rysk tjänst och det med generalmajors grad. Svenskens besked framstod som så mycket fräckare med tanke på att offerten var förenad med löfte om att han samtidigt skulle slippa fri från den krigsfångenskap han faktiskt befann sig i hos ryssarna. Tsarens svar blev, knappast oväntat, en enkel biljett för Stobée till ett fångläger i Archangelsk långt uppe vid Ishavet.

Lorenz Christoffer Stobée – innan han adlades hette han Stobæus – var född 1676 i en professorsfamilj i Lund. Som utbildad lantmätare anslöt han sig 23 år gammal till karo-lin-erhären där han efter en del inledande kommenderingar fick ansvara för arbetet med att uppföra Viborgs fästning vid det

svenska väldets gräns i Karelen mot Ryssland. Hans bygge kom att praktiskt prövas vid ryssarnas belägring 1706 då han själv med bravur också organiserade försvaret mot stormningar av tsarens trupper. För sina framgångsrika insatser adlades den unge kaptenen och sedermera kommandanten i Viborg 1707.

Nästa anstormning mot Viborg, med större rysk kraft, kom efter den svenska genomklappningen vid Poltava 1709. Fästningen motstod belägringen men till slut, när alla förnödenheter var på upphällningen, fanns 1710 ingen annan utväg för Stobée än att kapitulera. Fördraget avslöts med tsaren själv. Tsaren hade lovat den svenska besättningen fritt avtåg men svek sitt löfte och Stobée hamnade därmed i rysk fångenskap.

Under belägringen hade Stobée också haft tankar åt det sinnligare hållet. Mellan fästningsbyggen och vapengny hade han hunnit med att kurtisera en ung högreståndsfroken, Christina Åkerhielm (f. 1691), som han 1706 förde till altaret; hon var då bara 16 ½ år (med den exakta precisering av ålder som man brukar tillämpa på just barn). 1709 nedkom hon med en son och något senare, under fångenskapen, med en dotter.

Den unga hustrun och barnen återvände till Sverige och bosatte sig på det av Stobée ägda godset Ågården utanför Lidköping medan maken tvingades uthärda krigsfångenskapen vid Ishavet. Båda var flitiga med gåspennan och sände regelbundet långa epistlar till varandra. Efter ett år upphörde plötsligt alla livstecken från hustrun. Stobée blev orolig och beslöt sig för att våga ett flyktförsök.

De svenska officerarna fyllde sina dagar i ödebygden med olika sysselsättningar för sin överlevnad, allt efter förmåga och fallenhet. En ryttmästare hade öppnat marketenteri med utskänkning av hembryggt öl. Den ryske lägerkommandanten uppskattade ryttmästarens mustiga dryck och blev stamkund på stället ofta åtföljd av sin tama björn. Också nallen fick smak för brygden och detta till den grad att den började göra egna krogrunder för att tillfredsställa sitt drog-begär, en begivenhet som efter hand utvecklades till en rent sjuklig hemfallenhet åt ölpimplande. Björnens accelererande alkoholism gav Stobée impulsen till en flyktplan.

En dag när besten kom lufsande till marketenteriet – utan husse – för att påräkna en ny ranson, såg några av Stobées förtrogna till att utfodra djuret med ett väl tilltaget kvantum bier, dessutom spetsat med en försvarlig dos brännvin. Busgroggen fick avsedd effekt: björnen blev brakfull, törnade in, togs därefter av daga varpå liket bars ner i en källare för att mogna. Lägerkommandanten efterlyste sitt husdjur men antog att björnen i brunst sprungit till skogs.

Samtidigt simulerade Stobée en iråkad sjukdom som desutom förvärrades och som, enligt hans medicus, en med-

försvuren läkare, inte bara var plågsam utan därtill ytterligt smittosam. En vacker dag meddelades så det sorgesamma beskedet att stackars Stobée dukat under av sin pestilentia. Förstämning utbröt bland svenskarna men också hos ryssarna, ty även de högaktade den tappre Viborgskommandanten som i sin nitälskan mot fosterlandet högburet valt att nobba tsarens gentila erbjudande om både frigång och guldgaloner.

Det var dags att dra fram björnlikt, vid det här laget dukigt ankommet. Kadavret bäddades omsorgsfullt ner i Stobées säng med nosen mot väggen. Överst på skulten styrdes liket ut med Stobées peruk och djupt nerddragna nattmössa. Ryssarna avhöll sig visligen från att alltför närgånget besiktiga den döde, dels på grund av den befarade smittorisken men också genom den vederstyggliga stank som utsöndrades från dödsbädden. Lägerkommandanten gav order om omedelbar nedmyllning. Vid en hög-tidlig akt, med mångt tårat svenskt och ryskt öga, sänktes kistan med sitt förmodade innehåll av karolinsk krigshjälte under militära hedersbetygelser ner i graven.

När den ryske lägerkommandanten och hans fånggevaldiger var upptagna med cere-moni och kondoleanser passade Stobée på att smita ut ur staden, utstyrd till gård-farihandlare (eller – som Verner von Heidenstams föredrog att beskriva maskeringen – kringstrykande lantkrämare). Efter 200 mils vandring i ödemarken kom han 1715 åter till fosterjorden. Han hade då med nöd och näppe klarat sig undan otaliga faror och med hjälp av förklädnader, bl.a. till gammal gumma, lyckats gäcka sina förföljare och kunnat undgå upptäckt. I S:t Petersburg kunde han slå följe med en finsk affärsman som hade tillstånd att passera gränsen. Dennes spåde son, som medföljde på resan, beledsagades denna gång av en särdeles manhaftig amma som väl på andra sidan gränsen demaskerade sig som den förrymde krigsfängen från Archangelsk.

Men - rymlingen skulle ställas inför nya provningar vid hemkomsten.

Fortsättning följer i en påföljande artikel.

Ulf Lindén

Till våra läsare

På hemsidan kan du söka aktuell information om kurser/cirklar.

Styrelsen

Mördaren Wahlbom

När jag sökte efter min mormors anor på Öland stötte jag på följande händelser. Johannes Wahlbom var min mormors mormors far, född 1797.

Den första ledtråden fann jag i Sandby sockens första husförhörlängd, som sträcker sig över tiden 1821 – 1830. Där återfinns, boende i byn Norra Näsby, sockenskräddaren Johannes Wahlbom med hustru och tre barn. Ordet sockenskräddare är överstruket, vilket betyder att Johannes blivit av med rättigheten under den här tiden. Förklaringen finns i spalten för anmärkningar. Där står att han blivit dömd och bötfälld för stöld. Tyvärr finns ingen uppgift om tidpunkten. Att leta genom tio års domböcker verkade inte lockande.

När jag förra sommaren besökte Öland och fick lite tid över, gjorde jag en utflykt till Norra Näsby. Där pratade jag med en gammal bybo och berättade om min ana, som varit tjuv. När jag nämnde hans namn hajade öläningen till och utbrast: ”Va, mördaren Wahlbom! Ja honom känner vi till.” Han berättade sedan en historia om ett mord på en gammal kvinna. Det var fascinerande att historien fortfarande lever kvar i byn. Vissa detaljer hade blivit lite förbättrade under åren, men huvuddragen visade sig stämma. Hemma igen började jag med att leta genom socknens dödböcker under Johannes livstid. Jag hittade då ett kvinnomord 1840, vilket visade sig vara det aktuella och sedan kunde historien rullas upp i domböckerna.

Den 65 år gamla Anna Larsdotter bodde ensam i en stuga i Norra Näsby. Ryktet sade att hon hade pengar, men ingen visste hur mycket, inte ens hennes bror. Hon brukade växla till sig gamla silvermynt, som hon samlade på. Den 9 maj 1840 på kvällen hade Annas granne träffat henne. Hon var då frisk och rask. På morgonen den 10e gick grannens lilla brorsdotter för att besöka Anna. Flickan kom strax tillbaka och berättade att Annas fönster stod öppet och att ägg och en ljusstake låg på marken. Grannen gick dit och fann Annas fönster uppbrutet. Genom fönstret såg han Anna ligga naken och blodig på golvet. Han hämtade hjälp och man tog sig in genom fönstret. Dörren var haspad på insidan. Anna var död, hennes skåp och kistor var uppbrutna och innehållet borta.

Länsman blev larmad och provinsialläkaren tillkallades och genomförde obduktion. Anna Larsdotters kropp hade många och stora blåmärken på huvud, hals, händer och armar. Dödsorsaken var våld mot huvudet, som vållat bristning i ett

*Kalmar slott där far och son Wahlbom tillbringat sammanlagt ett år i häkte.
Foto Åke Ellin*

större blodkärl. Länsman verkar därefter ha gjort en raid på bygden och plockat in alla bovar, som fanns, förhört dem och sänt en del av dem till länshäktet i Kalmar. Bland de häktade fanns Johannes Wahlbom och hans äldste son Nils Gustaf, 20 år gammal, samt fyra ytterligare personer.

Rannsakingen skedde sedan inför Ölands södra mots häradsrätt med början på sommartinget i slutet av maj. Vid rättegången skulle prästen alltid avge ett ”betyg” för alla åtalade. Han bad därför församlingens bofasta män att stanna kvar i kyrkan efter gudstjänsten för att uttala sig. De yttrade bestämt att Johannes var ”en tjuv och en skälm”. Han hade svag kristendomskunskap och hade sällan begått nattvarden. Han var tidigare (1827) straffad för stöld och hade ytterligare två gånger varit fängslad som misstänkt för stöld, men blivit frikänd i brist på bevis.

Nils Gustaf Wahlbom, Johannes son, saknade inte kristendomskunskap men hade ännu inte begått nattvarden. Han hade tidigare varit häktad som misstänkt för stöld och ”blivit vilseförd av det avskyvärda sällskap han umgäts med under sin arresttid”. Han var illa sedd inom församlingen och ”envar önskade hans avlägsnande från orten”.

Sedan vidtog förhören. Efter beskrivning av Johannes och Nils Gustafs utseende, klädsel och uppförande inför rätten fick de lämna en beskrivning av sin respektive uppväxt. Johannes påstod därefter att han varit hemma hela mordnatten, vilket senare bekräftades av hans hustru och yngre son (14 år). Eftersom de var närstående till den anklagade behövde de

inte avlägga ed, men de förmanades att tala sanning.

Nils Gustaf sade sig mordnatten ha sovit över hos en bekant, Petter Holmstedt, i grannbyn Lenstad fem km bort, där han varit några dagar för att sy byxor. Där hade även Petters barn och hans svägerska, Maria Persdotter sovit. Maria lämnade ett motvilligt och osammanhängande vittnesmål. Hon sade sig ha sovit hela natten och inte märkt om Nils Gustaf och Petter varit ute.

Rätten var inte alls nöjd med Marias vittnesmål. Hon befalldes, vid hot om vite, att innan veckans utgång infinna sig hos sin församlingspräst för att undervisas om ”vikten av edgång och faran av falsk ed”.

Efter första rättegångsdagen friades Johannes från misstanken om att ha deltagit i mordet. Han släpptes ur häktet, men blev tvungen att infinna sig kommande rättegångsdagar. Övriga misstänkta blev kvar i häktet.

Sedan fortsatte rättegången i ytterligare nio dagar fördelade på sommaringet, tre urtima ting och hösttinget. Sammanlagt förhördes 36 vittnen rörande mordet. Inget vittne hade sett eller

hört någonting under mordnatten. Ett vittne berättade dock att Johannes föregående år hade frågat vittnets bror om denne ville följa med till Anna Larsdotter och ta hennes pengar och om det behövdes ta livet av henne. Johannes nekade naturligtvis till detta.

Ett annat vittne hade en månad före mordet hört Nils Gustaf fråga Petter Holmstedt om han ville följa med till Norra Näsby och ta 200 riksdaler från en gammal kärring. Både Nils Gustaf och Petter nekade. Den mördade Anna Larsdotters bror hade hört att Nils Gustaf skulle bryta sig in hos henne och ta livet av henne. Hon var dock inte rädd för hon hade hasp på dörren och fönstret var litet.

Det motvilliga vittnet Maria Persdotter återkom med ett betyg från prästen, som sade att hon mottagit undervisning och att hon hade åtskilligt att tillägga till sitt vittnesmål. Hon inkom också med ett långt skriftligt vittnesmål. På lördagskvällen före mordet hade hon lagat mat åt Petter och Nils Gustaf, som satte sig att ”supa och äta”. När de ätit färdigt hade det mörknat och de tog hattarna på sig och gick ut. De kom inte tillbaka förrän till dagningen. Nils Gustaf hade då mössa på sig och Petter hade hatt. De gick och lade sig en stund utan att sova. Sedan gick de upp och tvättade sig. Maria såg att Nils Gustaf var röd om vänstra handleden, ”som av

blod”. De slog sedan ut tvättvattnet. Maria upptäckte också ett rent vitt fruntimmers-huvuddukläde, som hon tidigare aldrig sett, liggande på sängen. Nils Gustaf hade vid samma tillfälle en liten kryddosa, som hon heller aldrig sett. Både Nils Gustaf och Petter hade plötsligt pengar, vilket de aldrig brukade ha. Sedan sov Petter och Nils Gustaf större delen av dagen varefter Nils Gustaf gick ut och kom in med skurna bitar av ”svinfläsk, gåsfläsk och ister” och bad Maria göra kroppkakor. Potatis nämndes inte, det hade Maria antagligen hemma.

Nils Gustaf förklarade för rätten att blodet på handen troligen kommit sig av att han rivit sig under sömnen. Dosan

var en snusdosa inköpt i Kalmar, men den hade förkommit. Huvudduken visste han inget om. Fläsket hade han haft med sig som matsäck, men han kunde inte säga var han fått det från.

Flera andra personer vittnade också om att Petter och Nils Gustaf haft pengar. Två handlare vittnade om att Johannes och Nils Gustaf efter mordet varit inne i deras salubodar och betalt med silvermynt. På fråga om var de bodde lämnade de falska

Fängelsecell i Kalmar slott. Foto Åke Ellin

svar till båda handlarna.

Så äntligen den tionde rättegångsdagen meddelade häradsrätten sin dom. Det ska då tilläggas att rättegången också avhandlat ett antal häststölder, en spannmålsstöld, en misshandel och olovlig åtkomst av ett s.k. märke. Jag har inte berättat om dessa brott eftersom Johannes och Nils Gustaf inte var misstänkta utom rörande märket (Anbudet Nr 3 2017).

Rätten konstaterade att det inte fanns bevis för att någon av de misstänkta var skyldig till rånet och mordet på Anna Larsdotter. Johannes och Nils Gustaf Wahlbom blev därför frikända. Tre av de övriga misstänkta blev dömda till spöstraff och böter för häststölder.

Vittnen, som kallades till rättegången var tvungna att inställa sig, om någon uteblev två gånger fick man böta. Vid fällande dom skulle de dömda ersätta vittnena för resor och förlorad arbetsinkomst. Nu fick vittnena ingen ersättning när ingen blev dömd för mordet.

Jag hade trott att man förr i tiden lättare kunde bli dömd, men här visar det sig att systemet var rättssäkert. Fanns det inga vittnen eller direkta bevis så blev man frikänd. Problemet var naturligtvis svårigheten att få skyldiga brottslingar fällda. Teknisk bevisning var ju inte uppfunnet.

Johannes Wahlbom, som blev frisläppt levde i sju år till och verkar ha hållit sig borta från brottets bana. Han hade sex levande barn när han dog. Ingen av dem använde sig förståeligt nog av efternamnet Wahlbom. Hustrun var efter hans död utfattig.

Sonen Nils Gustaf, som var försvarslös, dvs saknade försörjning, blev efter rättegången överlämnad till landshövdingeämbetet för "vidare lagrättmätig behandling". Det innebar troligen någon av kronans arbetsanstalter. Han dog 1845 av förstopning, endast 25 år gammal.

Ett lustigt bifynd i denna historia är att det motvilliga vittnet Maria Persdotter lagade kroppkakor år 1840. Enligt Svenska Akademiens Ordbok är ordet kroppkaka känt först från 1852. Så här har vi kanske det tidigast kända receptet på öländska kroppkakor.

Vem var det nu, som mördade Anna Larsdotter? Ja, fortfarande efter 175 år så vet ölänningarna att det var mördaren Wahlbom. Men var det Johannes eller Nils Gustaf? Det får vi nog aldrig veta, men nog tycker jag att Nils Gustaf verkar ha haft en del att förklara.

Åke Ellin

Hjälp!!!

Kan någon av er som ser denna bild säga mig vem som har tillverkat verktygen? De är märkta:

I.C. Fors???? & son Eskilstuna

Med vänliga hälsningar

Lena Sundin Andersson

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med nya adressen på baksidan till:
ESSF, Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna

God Jul och
Gott Nytt År
önskar
Redaktionskommittén

Foto: Lena Sundin Andersson

**Välkommen som fortsatt eller ny medlem i
Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening**

Vi är tacksamma för inbetalning av årsavgiften (se nedan) så snart som möjligt, dock senast den **31 januari 2018**.
Vid inbetalning kan du klippa ut och använda inbetalningskortet nedan. Om du betalar på annat vis ber vi dig vänligen att uppges medlemsnummer (se adressfältet på tidningen), familjemedlems namn, e-postadress och tel.nr.

Styrelsen

Klipp längs den streckade linjen

Blankett för betalning via Privatgirot

BANKGIRO INBETALNING/GIRERING AVI

Meddelande till betalningsmottagaren

Fullbetalande medlem	200:-
Familjemedlem	100:-
Ungdomsmedlem (t o m 23 år)	25:-

Medl.nr .....

Familjemedlems förnamn .....

E-post.....

Tel .....

Avsändare (namn och postadress)

Betalningsmottagare (endast namn)

Eskilstuna - Strängnäs Släktforskarförening

Svenska kronor

öre

Till bankgironr (xxx-xxxx eller xxxx-xxxx)

805-3431